

ЗМІСТ ФІЛОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті уточнюються сутність поняття філологічної компетенції вчителя англійської мови початкової школи, її структура та зміст.

Ключові слова: *філологічна компетенція, вчитель англійської мови початкової школи.*

В умовах реформування української вищої освіти її основним пріоритетом є формування конкурентноспроможного фахівця, який вміє мислити критично, обробляти різноманітну інформацію, використовувати набуті знання та вміння для творчого вирішення проблем. Конкурентноспроможність спеціаліста обумовлена наявністю достатнього рівня сформованості його професійної компетентності.

Під професійною компетентністю вчителя англійської мови початкової школи ми розуміємо сукупність його ключових, базових та спеціальних компетенцій, які утворюють структуру та зміст цієї компетентності.

Відповідно її ключовий компонент містить п'ять груп ключових компетенцій, що були визначені Радою Європи. Оволодіння цими компетенціями є основним критерієм якості освіти будь-якої людини, незалежно від виду її професійної діяльності. До них відносяться такі компетенції:

- політичні, соціальні компетенції;
- компетенції, що стосуються життя людини в полікультурному суспільстві;
- компетенції, що стосуються володіння усним і письмовим спілкуванням декількома мовами;
- компетенції, що пов'язані з реаліями сучасного інформаційного суспільства, яке вимагає навичок володіння новими технологіями;
- компетенції, що реалізують здатність і бажання вчитися все життя як основу безперервної підготовки в професійному аспекті, а також у суспільстві й в особистісному плані.

Базові компетенції властиві спеціалістам, які працюють у професійно-педагогічній сфері діяльності, зокрема у початковій школі. Цей компонент включає такі компетенції: педагогічну компетенцію; психологічну компетенцію; україномовну професійну комунікативну компетенцію, що забезпечує процес педагогічного спілкування на уроці; рефлексивну компетенцію; дослідницьку компетенцію; конструктивно-проектувальну компетенцію; організаційну компетенцію; творчу компетенцію.

Спеціальними компетенціями володіють фахівці, які забезпечують англомовну освіту молодших школярів у класній і позакласній роботі з англійської мови. Спеціальні компетенції представлені такими видами компетенції: методичною компетенцією; англомовною професійною комунікативною компетенцією, яка включає мовну, мовленнєву, соціокультурну, соціолінгвістичну; лінгвокраїнознавчою компетенцією; літературознавчою компетенцією; лінгвістичною компетенцією; професійною інформаційною компетенцією.

Кожна компетенція наповнюється відповідними професійними знаннями, навичками та вміннями, які повинні цілеспрямовано формуватися в умовах, максимально наближених до реальної професійної діяльності вчителя англійської мови початкової школи [1, с. 139-140].

Таким чином, наведені вище структура та зміст професійної компетентності вчителя англійської мови початкової школи свідчать про те, що у професіограмі цих спеціалістів тісно переплітаються компетенції педагога та філолога. Виходячи з цього, актуальним виявляється розгляд питання щодо формування філологічної компетенції фахівців зазначеного профілю як одного з найважливіших компонентів їх професійної підготовки.

У сучасній педагогічній та методичній літературі питання формування філологічної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови та зміст філологічної освіти досліджували С. С. Аверинцев, О. С. Ахманова, І. Л. Бім, В. В. Виноградов, Г. О. Винокур, І. Б. Каменська, М. К. Колкова, А. К. Маркова, К. С. Махмуран, К. О. Пореченкова, О. А. Радченко, О. М. Соловова.

Найбільш розповсюдженим є трактування філологічної компетенції як загального уявлення про теоретичні лінгвістичні дисципліни, що забезпечують нормативне володіння вивчуваною мовою та про гуманітарні науки, такі як: історія та теорія зарубіжної літератури, літературознавство, країнознавство, культурологія, що в сукупності розкривають сутність духовної культури соціуму.

К. С. Махмуран вважає, що філологічна компетенція має загальнопредметний характер, на відміну від іншомовної комунікативної та методичної компетенції вчителя, які мають предметний характер [2].

І. Б. Каменська визначає зміст філологічної компетенції вчителя іноземної мови як сукупність білінгвальної культури мовленнєвої поведінки і культури читання, які забезпечують здатність до здійснення повноцінної міжкультурної комунікації та ціннісної орієнтації в міжкультурному просторі в його діахронічній та синхронічній вербальних проєкціях. Умовами ефективності формування філологічної компетенції вчителя іноземної мови є комунікативно-прагматичний підхід до викладання практичних дисциплін, когнітивно-прагматичний підхід до викладання лінгвістичних теоретичних дисциплін, компаративно-прагматичний підхід до викладання теорії та практики перекладу, історії зарубіжної

літератури, спецкурсів із зарубіжної літератури. Дотримання зазначених умов, на думку вченої, уможливує послідовне формування практичного, теоретико-практичного і білінгвального рівнів філологічної компетенції майбутніх учителів іноземної мови [3].

К. О. Пореченкова стверджує, що філологічна компетенція об'єднує культуру читання рідною та іноземною / іноземними мовами й культуру естетичного сприйняття дійсності. Формування цієї компетенції забезпечується сукупністю знань, отриманих з певних лінгвістичних та гуманітарних наук; духовних якостей особистості (норм поведінки, моральних ідеалів); умінь застосовувати отримані філологічні знання та навички у реальному житті; інформаційної культури; здатності до творчості; навичок самостійної роботи; здатності до естетичного сприйняття дійсності. Формування культури читання та культури естетичного сприйняття світу нерозривно пов'язано з формуванням лінгвістичного, загальногуманітарного, інформаційного та естетичного компонентів. При цьому дослідниця дотримується думки, що філологічну компетенцію не можна вважати повністю сформованою без таких компонентів, як: особистісний, соціальний, самоосвітній, стратегічний. У структурі філологічної компетенції вчена виділяє три основних рівні:

1. Базовий рівень, що забезпечує випускникам шкіл і студентам немовних вищих навчальних закладів базову філологічну підготовку, необхідну для продовження освіти;

2. Професійно-педагогічний рівень, який передбачає наявність відмінних іншомовних знань і широку філологічну ерудованість у вчителів іноземних мов;

3. Спеціалізований рівень, що дозволяє працювати фахівцям у вузькоспеціалізованій сфері філологічних досліджень, застосовуючи глибокі знання однієї чи декількох іноземних мов [4].

Аналіз наукових праць названих вище авторів дозволив уточнити поняття філологічної компетенції вчителя англійської мови початкової школи, її структуру та зміст.

Отже під філологічною компетенцією вчителя англійської мови початкової школи ми розуміємо філологічну грамотність, філологічну культуру та філологічну самоосвіту, які сприяють здійсненню ефективної професійної діяльності.

Філологічна грамотність передбачає сукупність знань з певних лінгвістичних та гуманітарних наук і вміння застосовувати набуті філологічні знання у професії вчителя англійської мови початкової школи. Вона включає лінгвістичний та загальногуманітарний компоненти.

Філологічна культура вчителя англійської мови початкової школи є сукупністю білінгвальної культури мовленнєвої поведінки і культури читання, які забезпечують здатність особистості до здійснення повноцінної міжкультурної комунікації та ціннісної орієнтації у міжкультурному просторі. Крім базових складових вона містить естетичний, інформаційний та особистісний компоненти.

Філологічна самоосвіта виступає обов'язковою умовою професійного розвитку вчителя. Вона складається з самоосвітнього, стратегічного та соціального компонентів.

Таким чином, представлені нами структура та зміст філологічної компетенції вчителя англійської мови початкової школи створюють передумови для якісної підготовки конкурентноспроможних фахівців педагогічної освіти.

Використані джерела

1. Кміть О. В. Структура та зміст професійної компетентності вчителя англійської мови початкової школи / О. В.Кміть // Вісник ЧНПУ. Серія : Педагогічні науки. – 2011. – Випуск 92. – С. 138–140.
2. Махмурян К. С. Теоретико-методические основы ускоренной подготовки учителя иностранного языка в условиях дополнительного профессионального образования : автореф. дисс. ... докт. пед. наук : спец. 13.00.08 / К. С. Махмурян ; Ин-т содержания и методов обучения РАО. – М., 2009. – 50 с.
3. Каменська І. Б. Зміст філологічної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови / І. Б. Каменська // Вісник ЧНПУ. Серія : Педагогічні науки. – 2011. – Випуск 92. – С. 127–129.
4. Пореченкова Е. А. Развитие филологической компетенции в системе школа-вуз и способы ее контроля : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02. – М., 2009. – 22 с.

Кміть Е. В.

СОДЕРЖАНИЕ ФИЛОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧИТЕЛЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье уточняется сущность понятия филологической компетенции учителя английского языка начальной школы, ее структура и содержание.

Ключевые слова: *филологическая компетенция, учитель английского языка начальной школы.*

Kmit' O. V.

PRIMARY ENGLISH TEACHER'S PHILOLOGICAL COMPETENCE CONTENT

In the article the essence of the notion Primary English Teacher's philological competence, its structure and content are clarified.

Key words: *philological competence, Primary English Teacher.*

Стаття надійшла до редакції 05.08.13

